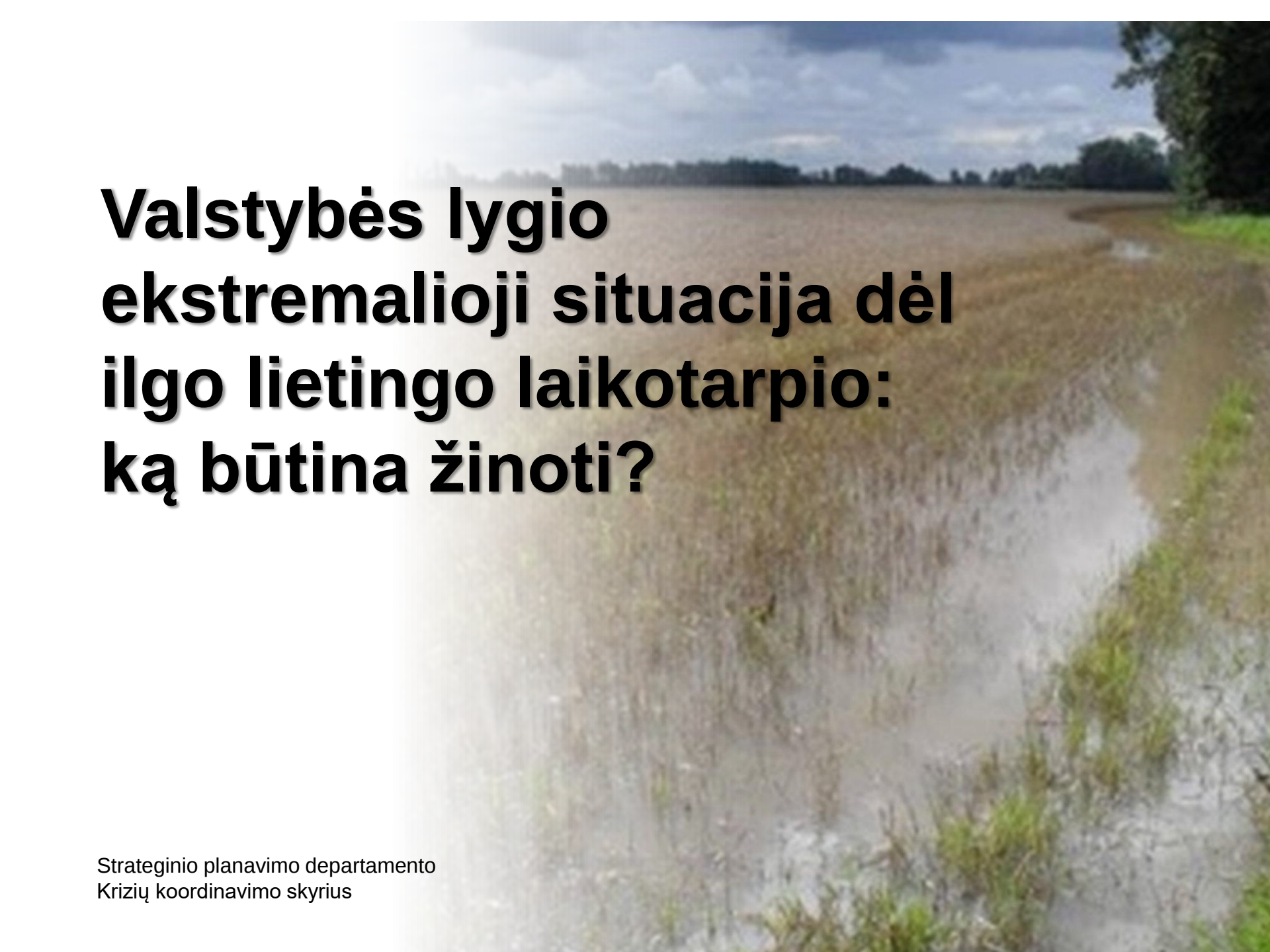

The background of the slide is a photograph showing a vast, flat agricultural field that has been completely inundated with water. The water is a murky, brownish-grey color, reflecting the overcast sky. In the distance, a line of trees and possibly some buildings are visible on the horizon. The sky is filled with heavy, grey clouds, suggesting an overcast or stormy day. The overall scene conveys a sense of environmental impact and agricultural loss.

Valstybės lygio ekstremalioji situacija dėl ilgo lietingo laikotarpio: ką būtina žinoti?

Strateginio planavimo departamento
Krizių koordinavimo skyrius

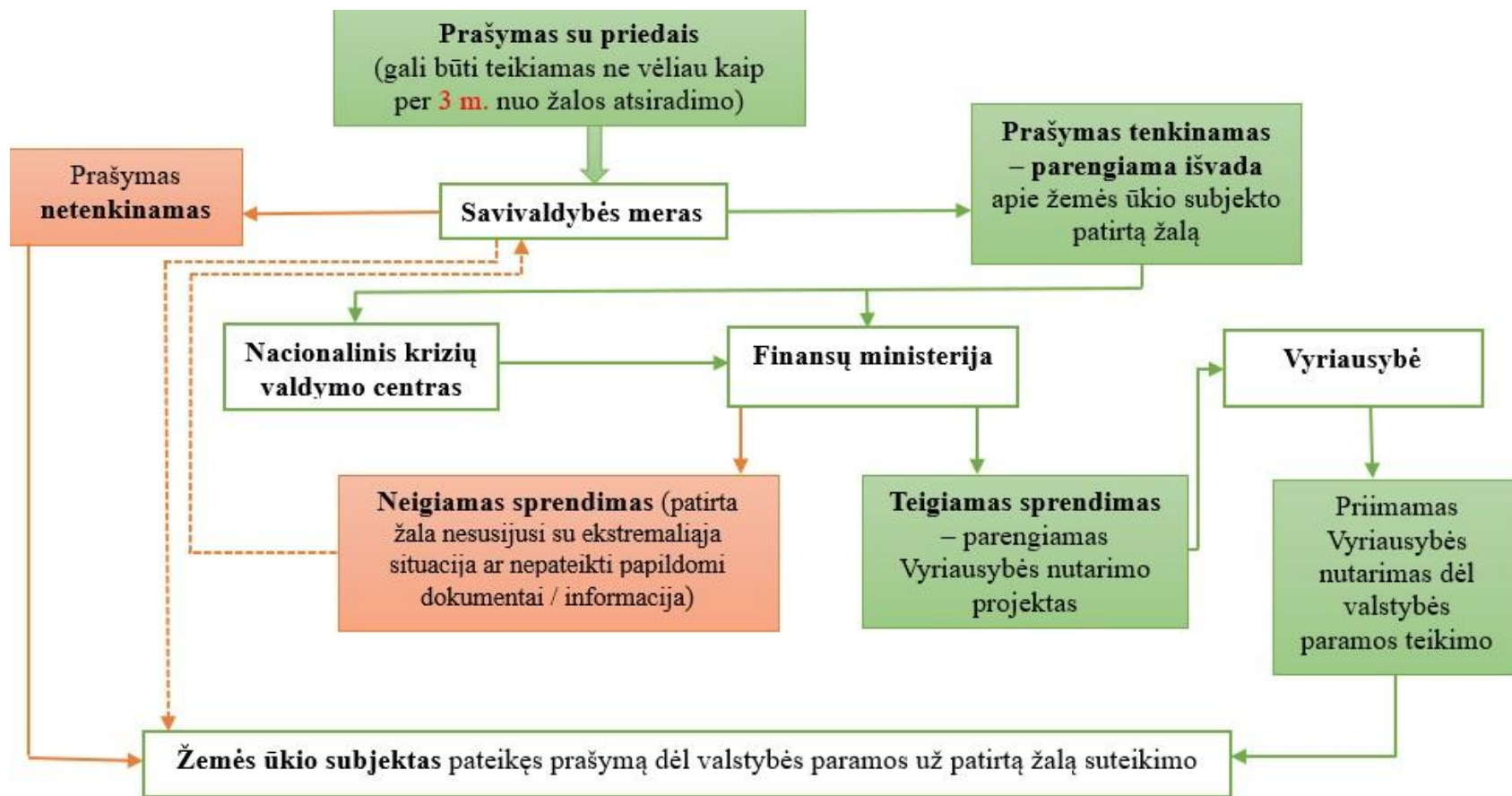
Lietuvos Respublikos **Vyriausybės 2025 m. rugpjūčio 13 d. nutarimu Nr. 578** „Dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos paskelbimo ir valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo paskyrimo“ **paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija visoje šalyje dėl ilgo lietingo laikotarpio padarinių žemės ūkio sektoriuje.**

Valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovu paskirtas žemės ūkio ministras.

Pagrindiniai reguliuojantys teisės aktai:

- Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymas;
- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gruodžio 29 d. nutarimas Nr. 1317 „Dėl Lietuvos Respublikos krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo įgyvendinimo“.

Prašymo dėl valstybės paramos skyrimo nagrinėjimo algoritmas

Žemės ūkio subjektų atsakomybė

- Raštu kreiptis į savivaldybės, kurioje patyrė žalą, merą dėl valstybės paramos už realiai patirtą žalą (ne vėliau kaip per trejus metus nuo žalos atsiradimo) arba dėl patirtos žalos fakto fiksavimo;
- be kitų privalomų duomenų (vardas, pavardė ir kt.), savivaldybei pateikti nuosavybės teisę į turtą, kurio netekta ar kuris sugadintas, patvirtinančius dokumentus, taip pat žalos dydį ir (arba) turėtas išlaidas (tiesioginius nuostolius) pagrindžiančius dokumentus;
- Nurodyti savivaldybei priežastis, dėl kurių turtas, už kurį prašoma suteikti valstybės paramą, žalos atsiradimo metu nebuvo apdraustas, o jei buvo apdraustas – informaciją apie draudimo išmoką;
- kreiptis į kredito įstaigas dėl paimtų paskolų grąžinimo terminų atidėjimo galimybių ir sąlygų bei konsultuotis dėl abiem pusėms tinkamų sprendimų;
- ūkininkai, patiriantys finansinių sunkumų, dėl kurių gali neturėti galimybės laiku sumokėti gyventojų pajamų mokestį (GPM), turi teisę kreiptis į Valstybinę mokesčių inspekciją (VMI) dėl GPM atidėjimo ar išdėstymo dalimis;
- nuolat bendrauti ir bendradarbiauti su NMA, sekti ŽŪM ir NMA skelbiamas naujienas;
- Išnykus nenugalimos jėgos arba išimtinėms aplinkybėms, ES paramos gavėjai privalo laikytis priimtų įsipareigojimų ir (arba) teisės aktuose nustatytų reikalavimų. Situacijai pagerėjus, atidėtus įsipareigojimus reikia pabaigti įvykdyti.

Savivaldybių veiksmai

- Sudaryti komisiją ekstremaliojo reiškinių padarytai žalai žemės ūkio augalams konstatuoti ir jų plotui įvertinti;
- atlikti žemės ūkio subjekto prašyme nurodytų pažeistų ar žuvusių žemės ūkio augalų ir jų plotų apžiūrą vietoje ir užfiksuoti (apžiūros aktu, protokolu) patirtos žalos mastą, nurodant žemės ūkio kultūras, pažeistus plotus ir pažeidimų lygį procentais;
- įvertinti ar žemės ūkio subjekto patirtos žalos dydis yra pagrįstas dokumentais (pvz., žalų ekspertų išvada ar duomenimis, tvarkomais valstybės registruose ar informacinėse sistemose);
- žemės ūkio subjekto prašymo tenkinimo atveju išvadą pateikti žemės ūkio subjektui, Finansų ministerijai ir Nacionaliniam krizių valdymo centrui;
- suvestinius duomenis apie bendrą žemės ūkio subjektų patirtą žalą (nurodant žemės ūkio kultūrą, nukentėjusį plotą, patirtų nuostolių sumą ir kt.) periodiškai (ne rečiau kaip kartą per mėnesį) pateikti Žemės ūkio ministerijai.

Prašymo dėl valstybės pagalbos nagrinėjimas

Savivaldybės, nagrinėdamos prašymą nustato:

1. ar nepasibaigęs prašymo pateikimo terminas (treji metai nuo žalos atsiradimo);
2. ar žala patirta dėl ekstremaliosios situacijos;
3. ar prašoma suteikti valstybės paramą už turtą, kuris žalos atsiradimo metu buvo apdraustas ir už kurį gauta draudimo išmoka;
4. ar iki žalos atsiradimo dienos Lietuvos rinkoje draudikai siūlė turto draudimo paslaugas nuo žalos, už kurią prašoma suteikti valstybės paramą, atsiradimo;
5. patikrinamos aplinkybės, kuriomis padaryta žala, ir žalos atsiradimo priežastinis ryšys su ekstremaliosios situacijos poveikiu;
6. ar žalos dydis yra pagrįstas dokumentais arba nepriklausomų turto vertintojų, žalų ekspertų, arba duomenimis, tvarkomais valstybės registruose ar informacinėse sistemose;
7. žemės ūkio subjekto teisė gauti valstybės pagalbą;
8. ar bendra vieno žemės ūkio subjekto prašoma suteikti valstybės parama neviršys leidžiamo pagalbos dydžio;
9. ar žemės ūkio subjektui buvo teikiama pagalba veiklai ir, pridėjus prašomą suteikti valstybės paramą, ar ji neviršys žemės ūkio subjekto teisės gauti bendrą žemės ūkio subjektui suteikiamą pagalbą (tikrinama Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registre).

Žemės ūkio subjekto prašymas nagrinėjamas 20 darbo dienų, tačiau terminas gali būti pratęstas dar 10 darbo dienų.

Žalos pagrindimas

- nukentėjusių pasėlių ploto dydis ir patirta žala finansine išraiška įvertinta nepriklausomų draudimo žalos ekspertų išvadomis;

arba

- žalos dydis **grijstas finansinės atskaitomybės dokumentais**, patvirtinančiais žemės ūkio subjekto tiesiogines sąnaudas žuvusiems žemės ūkio augalams ar pasėliams sodinti, įrodančiais patirtą žalos dydį;

arba

- žemės ūkio veiklos subjektų patirta žala gali būti **apskaičiuota vadovautis Žemės ūkio ministerijos parengtomis Žalos dėl stichinio, katastrofinio meteorologinio ar hidrologinio reiškinių nustatymo augalininkystės ūkiams rekomendacijomis**, o nukentėjusių pasėlių ploto dydis ir pakenkimo laipsnis įvertintas savivaldybės sudarytos komisijos;
- žalos dydžio skaičiavimui augalinės produkcijos derlingumas, vidutinė supirkimo kaina ir kiti reikalingi **rodikliai paimti iš Valstybės duomenų agentūros interneto svetainėje oficialiai skelbiamų statistinių duomenų**.

Dėl valstybės paramos dydžio

Valstybės paramos suma už patirtą žalą:

- negali būti didesnė nei skirtumas tarp žalos dydžio ir draudimo išmokos, jei ūkio subjektas prašo suteikti valstybės paramą už turtą, kuris žalos atsiradimo metu buvo apdraustas ir už kurį gauta draudimo išmoka;
- negali būti didesnė nei pusė žalos dydžio, jei iki žalos atsiradimo dienos Lietuvos rinkoje draudikai siūlė turto draudimo paslaugas nuo žalos, už kurią ūkio subjektas prašo suteikti valstybės paramą, atsiradimo, tačiau šiomis paslaugomis nepasinaudojo;
- negali viršyti leidžiamo *de minimis* pagalbos dydžio (50 000 Eur per trejus metus) nustatyto *de minimis* reglamentuose.
- valstybės lygio ekstremaliosios situacijos metu, žalą patyrusiam žemės ūkio subjektui valstybės parama išmokama iš valstybės rezervo lėšų.

Sprendimą dėl valstybės paramos išmokėjimo priima Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

Išimtiniai sprendimai nuo lietaus nukentėjusiems ūkininkams

Žemės ūkio ministro įsakymu „Dėl veiklos terminų pokyčių pareiškėjams, pateikusiems paramos už žemės ūkio naudmenas ir kitus plotus bei ūkinius gyvūnus paraiškas 2025 m.“ **numatyti šie palengvinimai:**

- Posėlio sėjos terminas pavėlintas iki rugpjūčio 31 d. (buvo iki rugpjūčio 15 d.), o jo išlaikymo terminas sutrumpinamas iki 6 savaičių (buvo 8 savaitės).
- Pareiškėjai, šiais metais pirmą kartą dalyvaujantys ekologinėje sistemoje „Ariamosios žemės keitimas pievomis, jų išlaikymas ir priežiūra“, galėjo įsėti žolinius augalus arba jų mišinį iki rugpjūčio 31 d.
- Žaliajame pūdyje auginamas bent dvejų einamaisiais metais pasėtų žemės ūkio augalų mišinys turi būti įterpiamas į dirvą arba kitaip sutvarkomas (voluojamas, smulkinamas, skutamas) ne vėliau kaip iki rugsėjo 15 d. (anksčiau buvo rugsėjo 1 d.).
- Atsisakyta reikalavimo bent vieną kartą per metus, bet ne vėliau nei iki rugsėjo 1 d., nušienauti / nuganyti pievas.

Žemės ūkio ministerijos taikomos finansinės priemonės

➤ Paskolos apyvartiniam kapitalui galimos pagal:

1) Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano (SP) intervencinę priemonę „Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“. Galima didžiausia paskolos suma apyvartiniam kapitalui – 100 tūkst. Eur. 60 proc. paskolos daliai taikomos nulinės palūkanos.

2) SP intervencines priemones „Investicijos į žemės ūkio valdas“ ir „Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas“. Galima didžiausia paskolos suma apyvartiniam kapitalui – 200 tūkst. Eur. 70 proc. paskolos daliai taikomos nulinės palūkanos.

Kvietimai teikti paraiškas galioja iki 2025 m. pabaigos, tačiau jeigu lengvatinių paskolų paklausa viršytų numatytą biudžetą, kvietimas būtų stabdomas.

➤ **kompensuojama 80 proc. palūkanų**, sumokėtų už investicines paskolas ir lizingo paslaugas (už 36 mėn.) bei paskolas apyvartinėms lėšoms papildyti ir biologiniam turtui įsigyti (už 24 mėn.), dėl kurių yra suteikta UAB ILTE garantija.

➤ žemės ūkio veiklos subjektams **yra teikiama pasėlių ir augalų draudimo įmokų kompensavimo parama**, kuri finansuojama ES ir valstybės biudžeto lėšomis. Pagal SP kompensuojama iki 70 proc. draudimo įmokų sumos, pagal NAC – iki 50 proc.

Valstybė kompensuoja *force majeure* pažymas

Žemės ūkio subjektams dėl paskelbtos valstybės lygio ekstremaliosios situacijos negalintiems įvykdyti priimtų įsipareigojimų produkcijos supirkėjams, kreditoriams ar bankams, **kaip įrodymas gali būti panaudotos nenugalimos jėgos (*force majeure*) aplinkybės patvirtinančios pažymos. Šių pažymų išdavimo išlaidas kompensuoja valstybė.**

- Pirmiausia žemės ūkio subjektams rekomenduojama kreiptis į produkcijos supirkėjus, kreditorius ar bankus ir pranešti apie atsiradusias aplinkybes bei jų įtaką priimtų įsipareigojimų įvykdymui.
- *Force majeure* aplinkybės patvirtinančias **pažymas išduoda Prekybos, pramonės ir amatų rūmai pagal veiklos zonas** (Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio).
- Valstybė atlygina šių pažymų išdavimo išlaidas (**ne daugiau kaip 200 eurų už vieną pažymą**), vadovaujantis žemės ūkio ministro 2018 m. rugsėjo 21 d. įsakymu Nr. 3D-662 nustatyta tvarka.
- Prašymą dėl kompensacijos už pažymos išdavimą reikia pateikti per mėnesį nuo pažymos gavimo dienos Nacionalinei mokėjimo agentūrai.

LIETUVOS RESPUBLIKOS
ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJA

Ačiū už dėmesį!